

รูปแบบการนิเทศแบบคลินิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

เอกสารประกอบรูปแบบ

การนิเทศแบบคลินิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน

เล่มที่ 5 การวิเคราะห์สมรรถภาพการเรียนรู้

ผู้วิจัย

นายกำแพง ไชยมาตย์

ศึกษานิเทศก์

สำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

คำนำ

เอกสารประกอบการพัฒนาการนิเทศแบบคลินิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศแบบคลินิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ครูผู้นิเทศ ผู้ร่วมนิเทศ ครูผู้สอนในฐานะที่เป็นผู้ร่วมนิเทศ มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ตระหนักในบทบาทหน้าที่ ร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมและปัญหา ในการวิจัยในชั้นเรียน การวางแผนการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน การร่วมวางแผนปฏิทินการนิเทศร่วมกัน การสังเกตการณ์สอนเพื่อการเรียนรู้ การประเมินสมรรถภาพการเรียนรู้ การให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาทั้งหมด 6 เล่ม ประกอบด้วย

เล่มที่ 1 การประชุมปรึกษาหารือก่อนการสังเกต

เล่มที่ 2 การนิเทศแบบคลินิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน

เล่มที่ 3 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

เล่มที่ 4 การสังเกตการณ์สอนเพื่อการเรียนรู้

เล่มที่ 5 การวิเคราะห์สมรรถภาพการเรียนรู้

เล่มที่ 6 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนา

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญ คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการพัฒนาการนิเทศแบบคลินิกเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบการนิเทศต่อไป

นายก้าแพง ไชยมาตย์

ศึกษานิเทศก์

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

สารบัญ

เนื้อหา

คำนำ	2
สารบัญ	3
ระยะเวลา	5
วัตถุประสงค์	5
เนื้อหา.....	5
ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	5
สื่อและแหล่งเรียนรู้.....	6
การวัดและประเมินผล	6
ใบความรู้.....	7
1. สมรรถภาพการเรียนรู้.....	7
1.1) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน.....	7
1.2) ทฤษฎีการเรียนรู้.....	8
1.2.1) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Learning Theories).....	9
1.2.2) ทฤษฎีปัญญาานิยม ทฤษฎีปัญญาานิยม (Cognitive Learning Theories).....	10
1.2.3) ทฤษฎีสร้างความรู้านิยม (Constructivism).....	11
1.2.4) ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectivism).....	12
2. การประเมินสมรรถภาพการเรียนรู้เฉพาะบุคคล.....	12
2.1) วัตถุประสงค์ในการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	13

2.3) ขั้นตอนของกระบวนการตรวจสอบและการสอนเฉพาะบุคคลตาม IEP	13
2.4) ประโยชน์ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	13
ใบกิจกรรม.....	15
ใบกิจกรรมที่ 1	16
ใบกิจกรรมที่ 2	17
เอกสารอ้างอิง.....	23
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	24

เอกสารประกอบรูปแบบ
เล่มที่ 5
การวิเคราะห์สมรรถภาพการเรียนรู้

ระยะเวลา 4 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูประเมินการปฏิบัติการสอนแล้วแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเพื่อนครูในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนในการวิเคราะห์สมรรถภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือในวิชาที่ตนเองรับผิดชอบสอน
2. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในด้านสมรรถภาพการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเพื่อการแก้ปัญหาในชั้นเรียนผ่านกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน

เนื้อหา

1. สมรรถภาพการเรียนรู้
2. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
3. ทฤษฎีการเรียนรู้
4. การประเมินสมรรถภาพการเรียนรู้แผนเฉพาะบุคคล

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรม

1. วิทยากรอธิบายขั้นตอน วิธีการศึกษาคู่มือแก่ผู้เข้ารับการพัฒนา
2. วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการพัฒนา กลุ่มละเท่าๆ กัน ร่วมสนทนาและวิเคราะห์ ตามเนื้อหาที่กำหนด
3. ผู้เข้ารับการพัฒนาแต่ละกลุ่มสนทนา อภิปราย และสรุปประเด็นสำคัญ โดยการเขียนแผนผังความคิด (Mind Mapping) ลงในกระดาษฟลิปชาร์ต ตามประเด็นที่กำหนด
4. ผู้เข้ารับการพัฒนาแต่ละกลุ่มส่งตัวแทน เพื่อนำมาแสดงผลงาน อภิปรายและสรุป
5. วิทยากรและผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันสรุปแนวคิด

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการพัฒนา เล่มที่ 5 การวิเคราะห์สมรรถภาพการเรียนรู้
2. กระดาษฟลิปชาร์ต / ปากกาเมจิก
3. แบบแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล
4. แบบแผนการจัดการเรียนรู้
5. แบบประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อ
6. แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อ
7. แบบสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน
8. แบบสังเกตพฤติกรรมการวัดผลตามแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล
9. ตัวอย่างการเขียนสรุบบันทึกการสังเกตในชั้นเรียนตามแผนการนิเทศแบบคลินิก

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินการจัดกิจกรรม
2. ประเมินความสนใจ และความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม
3. ประเมินผลการปฏิบัติงาน

ใบความรู้

1. สมรรถภาพการเรียนรู้

สมรรถภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือเรียกอีกอย่างว่า สมรรถนะของผู้เรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ หรือ ปฏิบัติงาน หรือสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่นๆ ในชั้นเรียนครูควรส่งเสริมด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ทักษะ (Skills) หมายถึง สิ่งที่ได้กระทำได้ดี และฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ เช่น ทักษะการอ่าน การเขียน

(2) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้เฉพาะด้านของเด็ก เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ความรู้รอบตัว เป็นต้น

(3) ภาพลักษณ์ภายในตน (Self-image / Self-concept) หมายถึง ทศนคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง หรือสิ่งที่เด็กเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น คนที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง จะเชื่อว่าตนเองสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้

(4) คุณลักษณะภายในหรืออุปนิสัย (Traits) หมายถึง บุคลิกลักษณะประจำตัวของเด็ก เป็นสิ่งที่อธิบายถึงเด็กคนนั้น เช่น เป็นคนที่น่าเชื่อถือ และไว้วางใจ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

(5) แรงจูงใจ (Motive) หมายถึง แรงขับภายใน ซึ่งทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่มุ่งสู่สิ่งที่เป่าหมาย เช่น เด็กที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ มักชอบตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย และพยายามทำงานสำเร็จตามเป้าที่ตั้งไว้ ตลอดจนพยายามปรับปรุงการทำงานของตนเองตลอดเวลา

1.1) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (Competencies of learners) หมายถึง คุณลักษณะที่เด็กทุกคนมีและใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตาม เป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะ นิสัยส่วนตัว ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกรู้สีก และการกระทำ

ซึ่งสอดคล้องกับ สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551) ได้กล่าวถึงสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ไว้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลด

ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

1.2) ทฤษฎีการเรียนรู้

อุกฤษณ์ กาญจนเกตุ (2543) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่มนุษย์เรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัดรวมถึงการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน โดยนักวิจัยหลายท่านได้พยายามทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทั้งสัตว์และมนุษย์ จนสามารถสรุปได้ว่าทฤษฎีของการเรียนรู้ที่สำคัญจะประกอบด้วย

1. ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรม เป็นทฤษฎีที่นิยมเน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนอง (Response) โดยกระบวนการนี้จะต้องสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองอันนำไปสู่ความสามารถในการแสดงพฤติกรรม คือการเรียนรู้ นั่นเอง

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพุทธินิยม เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับความสามารถในการตั้งวัตถุประสงค์ การวางแผน ความตั้งใจ ความคิด ความจำ การคัดเลือก การให้ความหมายกับสิ่งเร้าต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มพฤติกรรมนิยมแล้วเห็นว่ามี ความแตกต่างกันดังนี้ กลุ่มพฤติกรรมนิยมจะมีกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองอันก่อให้เกิดความพึงพอใจ

ส่วนกลุ่มพฤติกรรมนั้นจำเป็นต้องนำสิ่งเร้ามาคิด วิเคราะห์ และให้ความหมายเพื่อตอบสนองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. ทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง (Constructivism) นั้นเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานทางจิตวิทยา ปรัชญาและมนุษยวิทยา โดยทฤษฎีนี้ได้อธิบายถึงการได้มาซึ่งความรู้และนำความรู้ขึ้นมาเป็นของตนได้อย่างไร ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาที่กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดจากการค้นพบและประสบการณ์

นอกจากนี้ ทิศนา แคมณี (2545) ได้ศึกษาและรวบรวมเกี่ยวกับทฤษฎีของการเรียนรู้จากแนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษาต่างชาติ ไว้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงจะลักษณะเป็นการถาวร โดยที่มนุษย์จะ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามประสบการณ์การเรียนรู้ของตน ซึ่งการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีผลมาจากการมีประสบการณ์ หรือการเกิด ประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ หรือการทากิจกรรมต่างๆ ในแบบเดิมๆ ซ้ำๆ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรนั้น ต้องสามารถวัดได้ด้วยวิธีวัด ตามกระบวนการ

ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ 4 ทฤษฎี ได้แก่ (1) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Learning Theories) (2) ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Learning Theories) (3) ทฤษฎีสร้างความรู้นิยม (Constructivism) (4) ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectivism)

1.2.1) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Learning Theories)

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Learning Theories) หรือทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ซึ่ง นักจิตวิทยากลุ่มนี้ได้มองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะที่เป็นกลาง คือ ไม่ดีไม่เลว (Neutral-active) การกระทำต่างๆ ของมนุษย์เกิด จากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก พฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการ ตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Stimulus-response) การเรียนรู้เกิดจากการ เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง (ทิศนา แคมณี. 2545) ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญ 3 แนวคิด คือ 1) ทฤษฎีเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism) 2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) และ 3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory)

(1) ทฤษฎีเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connectionism) กฎการเรียนรู้ มีดังนี้ (1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้า ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ (2) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้มั่นคงถาวรถ้าไม่ได้กระทำซ้ำๆ บ่อยๆ การเรียนรู้จะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้ (3) กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการ เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการ

ตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะ เกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อยๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้ และ (4) กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจ ย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่อยาก เรียนรู้ ดังนั้น การได้รับผลที่พึงพอใจ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

(2) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) (1) แบบ อັตโนมัดติ (Classical Conditioning) อาทิ พาฟลอฟ (Pavlov ค.ศ. 1840-1958) ทำการทดลองให้สุนัข น้ำลายไหลด้วยเสียงกระดิ่ง (ทิสนา แคมณี. 2545) และ วัตสัน (Watson ค.ศ. 1878-1958) ทำการทดลองโดยให้เด็ก คนหนึ่งเล่นกับหนูขาวและขณะที่เด็กกำลังจะจับหนูขาว ก็ทำ เสียงดังจนเด็กตกใจร้องไห้ หลังจากนั้น เด็กจะกลัวและร้องไห้ เมื่อเห็นหนูขาว ต่อมาให้หนูขาวมาให้เด็กดู โดยแม่จะกอด เด็กไว้ เด็กก็จะค่อยๆ หายกลัวหนูขาว

(3) ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory) ซึ่งฮัลล์ได้ทำการทดลองฝึกหนูให้กดคาน โดยแบ่งหนูเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มอดอาหาร 24 ชั่วโมง และแต่ละกลุ่มมีแบบแผนในการ เสริมแรงแบบตายตัวต่างกัน บางกลุ่มกดคาน 5 ครั้ง จึงได้อาหารไป จนถึงกลุ่มที่ กด 90 ครั้ง จึงได้อาหารและอีกพวกหนึ่งทดลองแบบ เดียวกัน แต่อดอาหารเพียง 3 ชั่วโมง ผลปรากฏว่ายิ่งอดอาหารมาก คือ มีแรงขับมาก จะมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเข้มของนิสัย (ทิสนา แคมณี. 2545) นอกจากนี้ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull's Systematic Behavior Theory) ยังได้ กำหนดกฎการเรียนรู้ ดังนี้ (1) กฎแห่งสมรรถภาพในการตอบสนอง (Law of Reactive Inhibition) กล่าวคือ ถ้า ร่างกายเมื่อยล้า การเรียนรู้จะลดลง (2) กฎแห่งการลำดับกลุ่มนิสัย (Law of habit Hierachy) เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น แต่ ละคนจะมีการตอบสนองต่างๆ กันในระยะแรกการแสดงผลออกมามีลักษณะง่าย ๆ ต่อเมื่อเรียนรู้มากขึ้นก็สามารถเลือกแสดงการตอบสนองในระดับที่สูงขึ้น หรือ ถูกต้องตามมาตรฐานของสังคม และ (3) กฎแห่งการไล่จะบรรลุปเป้าหมาย (Goal Gradient Hypothesis) เมื่อผู้เรียนยิ่ง ไล่บรรลุปเป้าหมายเท่าใดจะมีสมรรถภาพในการตอบสนองมากขึ้นเท่านั้น การ เสริมแรงที่ให้อาหารไล่เป้าหมายจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ ได้ดีที่สุด

1.2.2) ทฤษฎีปัญญานิยม ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Learning Theories)

ทฤษฎีปัญญานิยม ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Learning Theories) หรือบางตำรา เรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism) หรือกลุ่มความรู้ ความเข้าใจ หรือกลุ่มที่เน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิด นักคิดกลุ่มนี้ เริ่มขยายขอบเขตของความคิดที่เน้นทางด้านพฤติกรรม

ออกไปสู่กระบวนการ ทางความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในของสมอง นักคิดกลุ่มนี้เชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพฤติกรรมที่เกิดจากกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเพียงเท่านั้น การเรียนรู้ของมนุษย์มีความซับซ้อนยิ่งไปกว่านั้น การเรียนรู้ เป็นกระบวนการทางความคิดที่เกิดจากการสะสมและการแก้ปัญหาต่างๆ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาของมนุษย์ในการที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง (ทิตนา แชมณี. 2545) สามารถจำแนกแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของกลุ่มปัญญานิยม (จิราภา เต็งไตรรัตน์ และ คณ. 2550) ได้ดังนี้ คือ (1) การเรียนรู้โดยการหยั่งรู้ (Insight learning) ผู้ทำการทดลองเกี่ยวกับกระบวนการรู้คิดและการคิดแก้ปัญหาโดยการหยั่งรู้ (2) การเรียนรู้โดยเครื่องหมาย (sign learning) (3) การเรียนรู้แฝง (latent learning) เป็นแนวคิดของ Tolman and Honzik ซึ่งอธิบายว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแต่ยังไม่แสดงออกมาให้เห็นในระหว่าง ที่เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้นในช่วงที่ร่างกายมีแรงขับ (drive) ต่ำ หรือไม่มีรางวัลจูงใจ

1.2.3) ทฤษฎีสร้างความรู้นิยม (Constructivism)

ทฤษฎีสร้างความรู้นิยม คือทฤษฎีการสร้างความรู้มีรากฐานมาจากทฤษฎีการสร้างเขาวัวปัญหา ของเพียเจต์ (Piaget) และ ไวทสกี (Vygotsky) ซึ่งอธิบายว่า โครงสร้างทาง สติปัญญา (Scheme) ของบุคคลมีการพัฒนาผ่านทางกระบวนการดูดซับหรือซึม ซับ (assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (accommodation) เพื่อให้บุคคลอยู่ในภาวะสมดุล (equilibrium) ซึ่งเพียเจต์เชื่อว่าทุกคนจะมีพัฒนาการตามลำดับขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับ สิ่งแวดล้อมและสังคม ส่วนไวทสกีให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม สังคม และภาษามากขึ้น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของทฤษฎีสร้างความรู้นิยม สามารถแบ่งออกเป็นทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) ขั้นนำ (orientation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจ
- (2) ขั้นทบทวนความรู้เดิม (elicitation of the prior knowledge) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน
- (3) ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด (turning restructuring of ideas) นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญหรือเป็นหัวใจสำคัญตามแนว Constructivism
 - (3.1) ทำความกระจ่างและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน
 - (3.2) การสร้างความคิดใหม่ และ
 - (3.3) ประเมินความคิดใหม่
- (4) ขั้นนำความคิดไปใช้ (application of ideas) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมี โอกาสใช้แนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ใน สถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย
- (5) ขั้นทบทวน (review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวนว่า ความคิด ความเข้าใจของเขาได้เปลี่ยนไป

1.2.4) ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Connectivism)

ทฤษฎีการเชื่อมโยง หลักการที่สำคัญของ Connectivism คือ

- (1) การเรียนรู้และความรู้ คือสิ่งที่หลงเหลือจากการแสดงความคิดเห็นที่ หลากหลายในความหมายนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าความรู้นี้จะเกิดขึ้นมาได้ ต้องอาศัยการแสดงความคิดเห็นของคนที่หลากหลาย
- (2) การเรียนรู้ คือกระบวนการของการเชื่อมต่อระหว่าง โหนด (Node) อย่างจำเพาะเจาะจงหรือแหล่งข้อมูลสำคัญ
- (3) การเรียนรู้ อาจเกิดขึ้นในสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ได้ ตัวอย่างเทียบเคียง อาทิเช่น ในหุ่นยนต์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์
- (4) ความสามารถในการรับข้อมูลเพิ่มเติม มีความสำคัญกว่าข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันตรงนี้ ผู้เขียนคิดว่าน่าจะหมายถึงทักษะของตัวผู้เรียนที่ต้องมี ความสามารถในการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม
- (5) บำรุงรักษาและการเชื่อมต่อเป็นสิ่งจำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในที่นี้หมายถึง การหมั่นบำรุงรักษาการเชื่อมต่อของโหนด
- (6) ความสามารถในการดูและสังเกตการณ์เชื่อมต่อของข้อมูล ถือเป็นทักษะ หลักการมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเกลียวเชือก เป็นทักษะสำคัญให้เกิดการเรียนรู้
- (7) ความสามารถในการรับทราบข้อมูลในปัจจุบันทันสมัย เป็นสิ่งสำคัญ

2. การประเมินสมรรถภาพการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

ส่วนมากแล้วการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและสมรรถนะของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างในการเกิดการเรียนรู้นี้จะเป็นประเด็นหรือหัวข้อในการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและพื้นฐานด้านความรู้ที่แตกต่างกันออกไป จึงเกิดเป็นการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลขึ้นในสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้หรือ การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลพิการหรือบุคคลที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้แต่ละบุคคล ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล โดยผ่านการเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) โดยการเขียนแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้นจะต้องบรรจุเนื้อหาที่จะใช้เพื่อสอนและต้องมีการทบทวนแผนอย่างต่อเนื่อง

2.1) วัตถุประสงค์ในการใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

(1) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับเด็กคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือที่ประชุมเด็กเฉพาะกรณีในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จะมีข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับบริการการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

(2) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นเครื่องมือในการจัดการกับกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอนทั้งหมด ฉะนั้น แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ในแง่ที่เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลและวิธีการสอน

2.3) ขั้นตอนของกระบวนการตรวจสอบและการสอนเฉพาะบุคคลตาม IEP

ขั้นตอนการสอนเฉพาะบุคคล สามารถแบ่งออกเป็น มี 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นส่งต่อ แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย คือ

- (1) กิจกรรมก่อนการส่งต่อ (Prereferral Activities)
- (2) กิจกรรมการส่งต่อและการวางแผนในระยะเริ่มต้น (Referral and Initial Planning)

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตรวจสอบ แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย คือ

- (3) กิจกรรมการประเมินโดยคณะสหวิทยาการ (Multidisciplinary Assessment)
- (4) กิจกรรมการประชุมเด็กเฉพาะกรณี หรือการประชุมเพื่อเขียน IEP (Case conference or IEP Meeting for the IEP)

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการเรียนการสอน แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย คือ

- (5) กิจกรรมการปฏิบัติตามแผนการสอน (Implementation of the Teaching Plan)
- (6) กิจกรรมการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring the Student Progress)

2.4) ประโยชน์ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

(1) ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้บุคคลที่มีความบกพร่อง ตระหนักและมีความรับผิดชอบ (Accountable) ต่อผลของการจัดการศึกษาที่มีต่อบุคคลเหล่านี้

(2) ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักและทราบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องต้องการการศึกษาเฉพาะบุคคลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของตนเอง ครูจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเตรียมพร้อมที่จะสอน

(3) พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน IEP สำหรับบุตรและได้รับทราบโดยตลอด ตั้งแต่ต้นว่าทางโรงเรียนจะจัดการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องให้กับลูกของตนอย่างไรและแค่ไหน และทางพ่อแม่จะรับรู้ถึงสิทธิที่จะขอรับทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับลูกของตนทุกระยะ นอกจากนี้ทางพ่อแม่ยังสามารถให้การสนับสนุนกับทางโรงเรียนในการช่วยให้ทางโรงเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

(4) IEP รับประกันการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพให้กับนักเรียน ไม่ใช่จัดให้นักเรียนเข้าเรียน โดยทางครูและโรงเรียนไม่มีหน้าที่รับผิดชอบในการติดตามความก้าวหน้า และนอกจากนี้จะต้องนำเสนอผลการประเมินต่อพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กอีกด้วย

(5) IEP ช่วยให้ทางโรงเรียนจัดหาหรือจัดบริการเสริมที่นักเรียนจำเป็นต้องได้รับ เพื่อช่วยให้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพมีผลต่อการพัฒนาการทุกด้านของนักเรียน (ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย, 2529)

ใบกิจกรรม

เล่มที่ 5

การวิเคราะห์สมรรถภาพการเรียนรู้

ใบกิจกรรมที่ 2

การประเมินสมรรถนะการเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ผู้รับการพัฒนาร่างแผนกการประเมินสมรรถนะการเรียนรู้ตามกิจกรรมที่กำหนดให้

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	4	3	2	1
1. พฤติกรรมการเรียน วิชา				
2. ความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา				
3. ทำงานอย่างเป็น ระบบและมีระเบียบ				

เครื่องมือการวิเคราะห์สมรรถภาพการเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ผู้รับการพัฒนาแบ่งเป็นกลุ่ม แล้วร่วมกันวิเคราะห์และร่วมกันอภิปรายระดมความคิดเห็นในการเลือกและสร้างเครื่องมือการวิเคราะห์สมรรถภาพการเรียนรู้

1	แบบสังเกตการณ์จัดการการเรียนรู้ในชั้นเรียน
2	แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อ
3	แบบประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อ
4	สังเกตพฤติกรรมการวัดผลตามแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล
5	อื่นๆ

แบบสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

ครูผู้รับการนิเทศ ผู้สังเกตการณ์สอน

วัน ที่ เดือน พ.ศ. เวลา

ระดับชั้น วิชา

ขั้นนำ

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นดำเนินการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นสรุป

.....

.....

.....

.....

.....

พฤติกรรมที่ครูผู้สอนต้องปรับปรุง

.....

.....

.....

สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อการสอน

ครูผู้รับการนิเทศ _____ ผู้สังเกตการสอน _____

วัน _____ ที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ เวลา _____

ระดับชั้น _____ วิชา _____

กิจกรรม / สื่อการสอน	พฤติกรรมการใช้สื่อ			จำนวนครั้งที่ใช้สื่อ
	ใช้ได้ยง คล่องแคล่ว	ใช้ได้ แต่ ติดขัด บ้าง	ใช้ได้ไม่ดี พอ	
ช้่นนำ				
ช้่นดำเนินการสอน				
ช้่นสรุป				

ข้อสังเกตอื่นๆ

.....

.....

.....

แบบประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อ

ครูผู้รับการนิเทศ _____ ผู้สังเกตการณ์สอน _____

จำนวนครั้งที่	พฤติกรรมที่สังเกต				รวมคะแนน
	มีสื่อ	ไม่มีสื่อ	มีการใช้สื่อ	ไม่ใช้สื่อ	
1					
2					
3					
4					

เกณฑ์การให้คะแนน

มีสื่อ	ให้ 1 คะแนน
ไม่มีสื่อ	ให้ 0 คะแนน
มีการใช้สื่อ	ให้ 1 คะแนน
ไม่ใช้สื่อ	ให้ 0 คะแนน

สังเกตครั้งที่	พฤติกรรมที่สังเกต			รวมคะแนน
	ใช้สื่ออย่างคล่องแคล่ว	ใช้ได้ แต่ติดขัดบ้าง	ใช้ได้ไม่ดีพอ	
1				
2				
3				
4				

เกณฑ์การให้คะแนน

ใช้สื่ออย่างคล่องแคล่ว	ให้ 3 คะแนน
ใช้ได้แต่ติดขัดบ้าง	ให้ 2 คะแนน
ใช้ได้ไม่ดีพอ	ให้ 1 คะแนน

สังเกตพฤติกรรมการวัดผลตามแผนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

ครูผู้รับการนิเทศ _____ ผู้สังเกตการสอน _____

วัน _____ ที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ เวลา _____

ระดับชั้น _____ วิชา _____

เนื้อหา/ทักษะที่เรียนรู้/ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	วิธีวัด			คะแนน
	ใช้แบบทดสอบ	ใช้คำถาม สนทนาโต้ตอบ	ใช้ปฏิบัติใช้ ทักษะเฉพาะ	

ข้อสังเกตอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ติศนา แคมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย. (2529). **การศึกษาสภาพแวดล้อมในห้องเรียนพฤติกรรมของครูและพฤติกรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อุกฤษณ์ กาญจนเกตุ. (2543). **Competency-Based Human Resources Management**. **การบริหารคน**. 21 (4): 19-22.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจรูปแบบและเนื้อหาเอกสารการพัฒนา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สำราญ กำจัดภัย
ประธานกรรมการหลักสูตรวิจัยหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ คณะกรรมการหลักสูตรวิจัยหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ คณะกรรมการสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
4. ดร. สุนทรี ศิริอังกูร ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
5. ดร. สาวิตรี เถาว์โท สาขาวิชาหลักสูตรและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยนครพนม
6. ดร. ณรงค์ศักดิ์ โยธา หัวหน้าสาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานนครราชสีมา
7. นางสาวนันทากร คัมภีร์พงษ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ เทศบาลนครนครราชสีมา
8. นางสมจิตร นาสีแสน ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สพป. สกลนคร เขต 1
9. นายประจวบ บุญแสง ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับ 9
สำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
10. นางสาวโสภา ทวีพันธ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ระดับ 9
โรงเรียนภูดินแดงวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร